II

(Acte adoptate în temeiul Tratatelor CE/Euratom a căror publicare nu este obligatorie)

DECIZII

COMISIE

DECIZIA COMISIEI

din 20 noiembrie 2007

privind ajutorul de stat C 36/A/06 (ex NN 38/06) pus în aplicare de Italia în favoarea ThyssenKrupp, Cementir și Nuova Terni Industrie Chimiche

[notificată cu numărul C(2007) 5400]

(Numai textul în limba italiană este autentic)

(Text cu relevanță pentru SEE)

(2008/408/CE)

COMISIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE,

având în vedere Tratatul de instituire a Comunității Europene, în special articolul 88 alineatul (2) primul paragraf,

având în vedere Acordul privind Spațiul Economic European, în special articolul 62 alineatul (1) litera (a),

după ce a invitat părțile interesate să își prezinte observațiile în conformitate cu dispozițiile menționate mai sus [1] și având în vedere observațiile acestora,

întrucât:

I. PROCEDURĂ

(1) În cazul C 13/06 (ex N 587/05 – Tarif preferențial pentru energia electrică în Sardinia) Comisia a fost informată de prelungirea a două măsuri care garantează un tarif preferențial pentru energia electrică. Prelungirea a fost acordată în temeiul articolului 11 alineatul (11) din Decretul-lege nr. 35/2005, transformat în Legea nr. 80 din 14 mai 2005 (denumită în continuare Legea nr. 80/2005) și a fost pusă în aplicare fără notificarea prealabilă către Comisie. Beneficiarii sunt producătorul de aluminiu Alcoa și cele trei întreprinderi succesoare ale întreprinderii Terni: Terni Acciasi Speciali, Nuova Terni Industrie Chimiche și Cementir (denumite în continuare: „întreprinderile Terni").

(2) Prin scrisoarea din 23 decembrie 2005, Comisia a solicitat Italiei informații, iar aceasta a răspuns prin scrisoarea din 24 februarie 2006. Prin scrisorile datate 2 martie 2006 și, respectiv, 27 aprilie 2006, Italia a furnizat informații suplimentare.

(3) Prin scrisoarea din 19 iulie 2006, Comisia a informat Italia că a hotărât inițierea procedurii stabilite la articolul 88 alineatul (2) din Tratatul CE referitor la ambele măsuri (Cazul C 36/06).

(4) Decizia Comisiei de inițiere a procedurii a fost publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* [2]. Comisia a invitat părțile interesate să prezinte observații cu privire la măsurile în cauză.

(5) Italia a transmis observațiile prin scrisoarea din 25 octombrie 2006. Informațiile suplimentare au fost transmise prin scrisorile datate 9 noiembrie 2006 și respectiv 7 decembrie 2006.

(6) Comisia a primit observațiile părților interesate. Aceasta le-a înaintat Italiei, căreia i s-a oferit posibilitatea de a reacționa. Comentariile Italiei au fost primite prin scrisoarea din 22 decembrie 2006.

[1] JO C 214, 6.9.2006, p. 5.

[2] A se vedea nota de subsol 1.

(7) Prin scrisoarea din 20 februarie 2007, Comisia a solicitat informații suplimentare, care au fost furnizate de Italia prin scrisorile datate 16 aprilie 2007, 10 mai 2007 și 14 mai 2007.

(8) La 18 septembrie 2007, dosarul a fost împărțit în partea A, care face referire la cele trei întreprinderi rezultate din divizarea Società Terni (întreprinderile Terni) și partea B, care face referire la Alcoa. Prezenta decizie privește exclusiv prelungirea tarifului preferențial în favoarea întreprinderilor Terni.

(9) Schimburile de corespondență cu privire la Alcoa nu sunt prezentate în acest document.

II. DESCRIEREA DETALIATĂ A MĂSURII

(10) Articolul 11 alineatul (11) din Legea nr. 80/2005 prevede prelungirea duratei a două măsuri care garantează reduceri la tariful general la energie electrică. Beneficiarii acestor două măsuri, care diferă ca natură și care vor fi tratați separat, sunt, pe de o parte, producătorul de aluminiu Alcoa și, pe de altă parte, trei întreprinderi care rezultă din divizarea Società Terni.

Măsura inițială și prima prelungire a acesteia

(11) Italia a naționalizat sectorul energiei electrice prin Legea nr. 1643 din 6 decembrie 1962 (denumită în continuare legea naționalizării). Legea prevedea transferul instalațiilor electrice existente în Italia către întreprinderea de stat nou înființată, ENEL, care urma să dețină monopolul asupra producerii, distribuției și alimentării cu energie electrică.

(12) La momentul naționalizării, Società Terni era o întreprindere de stat care se ocupa cu producerea de oțel, ciment și substanțe chimice. Statul exercita control efectiv asupra întreprinderii printr-o participare financiară majoritară la capitalul acesteia, deținut de holdingul de stat IRI și de grupul Finsider, proprietate a statului. De asemenea, Società Terni deținea și conducea o centrală hidroelectrică. Cea mai mare parte din energia electrică produsă era utilizată pentru alimentarea proceselor de producție ale întreprinderii.

(13) Legea naționalizării a stabilit, ca regulă generală, că acele întreprinderi care produc energie electrică în principal pentru consumul propriu (*autoproducători*) erau excluse de la naționalizare și puteau să își păstreze activele generatoare de energie ([3]). Activele de energie electrică ale Società Terni au fost naționalizate în ciuda statutului de autoproducător al întreprinderii deoarece erau amplasate în mod strategic pe teritoriul italian. Transferul către ENEL a fost prevăzut la articolul 4 alineatul (5) a patra liniuță din legea naționalizării.

(14) Prin Decretul prezidențial nr. 1165/63, Italia a acordat întreprinderii o compensare pentru transferul activelor de energie electrică ale acesteia. Compensarea a luat forma unui tarif preferențial la energie electrică, care urma să se aplice din 1963 până în 1992.

(15) În 1964, Società Terni a fost divizată în trei întreprinderi: producătorul de oțel Terni Acciai Speciali, producătorul de substanțe chimice Nuova Terni Industrie Chimiche și producătorul de ciment Cementir. Aceste întreprinderi au fost privatizate ulterior și achiziționate de ThyssenKrupp, Norsk Hydro și respectiv Caltagirone.

(16) Astfel cum s-a indicat la considerentul 1 din prezenta decizie, aceste întreprinderi succesoare vor fi denumite împreună *„întreprinderile Terni”*, în timp ce compania inițială va fi denumită *„Società Terni”*. Tariful aplicabil inițial întreprinderii Società Terni și, ulterior, întreprinderilor Terni va fi denumit *„tariful Terni”*.

(17) Tariful preferențial a continuat să se aplice, în aceleași condiții, celor trei întreprinderi Terni. Principalul beneficiar este ThyssenKrupp (în ceea ce privește cantitatea de energie electrică subvenționată, atât în termeni absoluți, cât și ca proporție a consumului total de energie electrică al întreprinderii).

(18) Durata tarifului special a coincis cu durata generală a concesiunilor hidroelectrice ([4]) din Italia, care urmau să expire în 1992. Concesiunea hidroelectrică proprie a întreprinderii Società Terni a fost acordată pentru o durată excepțională de 60 de ani (față de cea normală de 30 de ani), urmând să expire la sfârșitul anilor 1980.

(19) În 1991, Italia a prelungit concesiunile hidroelectrice existente până în 2001 prin Legea nr. 9 din 9 ianuarie 1991 „Punerea în aplicare a dispozițiilor privind noul plan național de energie electrică: aspecte instituționale, instalații și rețele hidroelectrice, energia pe bază de hidrocarburi și energia geotermală, autoproducători și dispoziții fiscale” (denumită în continuare Legea nr. 9/1991). De asemenea, în temeiul articolului 20 alineatul (4) din Legea nr. 9/1991, Italia a prelungit până în 2001 tariful preferențial pentru întreprinderile Terni. Pe parcursul următorilor 6 ani (2002-2007), cantitățile de energie electrică furnizată întreprinderilor Terni urmau să se reducă gradat (reducere treptată), astfel încât avantajul tarifar să dispară până la sfârșitul anului 2007.

([3]) Articolul 4 alineatul (6) prima liniuță literele (a) și (b) din Legea nr. 1643/62.

([4]) Întreprinderile care exploatează apa publică pentru a genera energie funcționează pe baza unei concesiuni temporare (*concessione di derivazione idroelettrica*). Durata acesteia (în general treizeci de ani în Italia) este suficient de mare pentru a permite întreprinderilor să acopere costurile de investiții. Întrucât concesiunile expiră, acestea ar trebui acordate din nou pe baza unei proceduri transparente de selecție.

(20) Legea nr. 9/1991 a inclus un număr mare de dispoziții, dintre care unele implicau ajutorul de stat. Legea nr. 9/1991 a fost prezentată Comisiei împreună cu Legea nr. 10/1991 „Punerea în aplicare a dispozițiilor pentru planul național de energie referitor la eficiența energetică, resursele energetice și dezvoltarea surselor de energie regenerabilă". Comisia a declarat compatibil ajutorul cuprins în ambele legi cu normele privind ajutorul de stat din 1991 ([5]).

Structura tarifului Terni

(21) Condițiile tarifului preferențial al Società Terni au fost stabilite la articolele 6, 7 și 8 din Decretul prezidențial nr. 1165/63 „Transferul către Instituția Națională pentru Energie Electrică al activelor folosite în activitățile menționate la articolul 1 alineatul (1) din Legea nr. 1643 din 6 decembrie 1962 desfășurate de Terni – Societatea pentru Industrie și Energie Electrică S.p.A."(denumită în continuare DPR 1165/1963). DPR 1165/1963 a stabilit că ENEL urma să furnizeze către Società Terni o cantitate fixă de energie electrică (1 025 000 MWh pe an), echivalentul consumului de energie electrică al întreprinderii în 1961, plus o cantitate suplimentară (595 000 MWh pe an) corespunzând consumului suplimentar preconizat al acesteia rezultat din investiții întreprinse, dar încă nefinalizate în 1962:

(22) Prețul preferențial a fost calculat prin compararea a două metode alternative și aplicarea celei care s-a dovedit favorabilă pentru întreprindere.

(a) Alternativa 1 avea la bază prețul mediu al energiei electrice plătit de filialele de producție ale Società Terni sucursalei electrice a întreprinderii (corespunzătoare costului de producție al instalației hidroelectrice a Terni).

(b) Alternativa 2 era direct legată de prețul de referință al ENEL pentru un client cu același profil (autoproducător) ca Società Terni.

(23) În practică, prima metodă s-a folosit până în 2000, atunci când schimbările din structura tarifului italian datorate liberalizării pieței de energie electrică au făcut necesară trecerea la cea de-a doua metodă.

(24) În 1997 a început verificarea structurii tarifului, prin introducerea unui tarif structurat, alcătuit din două părți: Partea A, care reprezintă costurile fixe și generale și Partea B, care reflectă costurile variabile. La 1 ianuarie 2000, tariful Terni a fost acordat sub forma unei componente compensatorii (*componente compensativa*), calculată drept suma tuturor componentelor tarifului pe care Terni, ca autoproducător (virtual), nu a trebuit să le plătească (întreaga parte B și un fragment din partea A). Această metodă corespunde celei de-a doua metode alternative descrise în DPR 1165/63.

(25) Reducerea gradată a cantităților de electricitate și energie livrate întreprinderilor Terni la preț preferențial în timpul perioadei de reducere treptată (2002-2007) este prezentată în tabelul următor:

An	GWh	MW
2001	1 620	270
2002	1 389	231
2003	1 157	193
2004	926	154
2005	694	116
2006	463	77
2007	231	39

A doua prelungire a tarifului

(26) Prin articolul 11 alineatul (11) din Legea nr. 80/2005, Italia a hotărât întreruperea reducerii treptate și prelungirea din nou a acordului tarifar Terni până în 2010. Articolul 11 alineatul (13) din lege a făcut ca măsura în cauză să fie aplicabilă de la 1 ianuarie 2005. După o scurtă perioadă de timp, concesiunile hidroelectrice obișnuite au fost prelungite până în 2020 ([6]).

(27) Cea de-a doua prelungire a tarifului reprezintă măsura pentru care Comisia a inițiat procedura formală de investigație în temeiul articolului 88 alineatul (2) din tratat și care face obiectul prezentei decizii.

(28) Legea nr. 80/2005 a stabilit că, până în 2010, întreprinderile Terni vor beneficia de același tratament de care au beneficiat la 31 decembrie 2004 în ceea ce privește cantitățile furnizate (926 GWh pentru cele trei întreprinderi Terni) și prețurile (1,32 eurocenți/kWh). Cantitățile de energie electrică furnizate sunt împărțite în prezent după cum urmează: Thyssen-Krupp 86 %, Nuova Terni Industrie Chimiche 10 % și Cementir 4 %.

(29) De asemenea, Legea nr. 80/2005, astfel cum a fost interpretată și pusă în aplicare de AEEG, a introdus un mecanism de indexare prin care, de la 1 ianuarie 2006, tariful preferențial urmează să crească anual în linie cu creșterile de preț înregistrate la bursele europene de energie din Amsterdam și Frankfurt, supuse unui plafon de 4 %.

([5]) Ajutor de stat NN 52/1991, scrisoarea SG (91) D/15502.

([6]) Articolul 1 alineatul (285) din Legea nr. 266/2005.

Mecanism de finanțare

(30) Tariful preferențial Terni a fost administrat și plătit inițial de către întreprinderea de stat ENEL, care deținea o poziție de monopol în generarea, transmiterea, importul, distribuția și alimentarea cu energie electrică în Italia.

(31) În 2002, pe măsură ce piața energiei electrice a fost treptat liberalizată, iar ENEL nu a mai deținut monopolul, sarcina fiscală care rezultă din sistemele de tarife preferențiale a fost transferată de la ENEL către toți utilizatorii de energie electrică ([7]). Componentele compensatorii datorate întreprinderilor Terni au fost avansate de distribuitorii de energie electrică, cărora le-au fost ulterior rambursate cheltuielile de către organismul de stat *Cassa Conguaglio per il Settore Elettrico* (Fondul de egalizare pentru sectorul electric, denumit în continuare „*Casa Conguaglio*") prin intermediul taxei parafiscale colectate prin componenta A4 a tarifului de energie electrică, reprezentând o rubrică de cheltuieli din factura de energie electrică.

(32) În 2004, AEEG a hotărât să predea în întregime *Cassa Conguaglio* gestionarea administrativă a sistemelor de tarife speciale ([8]). Din septembrie 2004, întreprinderile Terni plătesc prețul de piață pentru energia electrică pe care o cumpără (pe piața liberalizată) și primesc din partea *Cassa Conguaglio* rambursarea corespunzătoare diferenței dintre prețul plătit și cel preferențial la care au dreptul (componentă compensatorie) minus taxele de transport, măsurare și vânzări. Cheltuielile sunt suportate de consumatorii de energie electrică din Italia prin intermediul taxelor parafiscale menționate la alineatul (19) de mai sus.

Garanția impusă de AEEG

(33) După ce Comisia a inițiat procedura formală de investigație, AEEG, prin *Delibera* 190/06, a efectuat plăți în condițiile Legii 80/2005 condiționate de furnizarea de către întreprinderile Terni a unei garanții de acoperire a riscului de recuperare a ajutorului.

(34) În cadrul aceleiași *Delibera*, AEEG a anticipat, ca alternativă, posibilitatea de a plăti în 2006 ca avans sumele de ajutor care s-ar fi cuvenit până la sfârșitul schemei anterioare (2007) în temeiul Legii 9/1991. Pentru aceste sume, AEEG nu a solicitat garanție. Această opțiune a fost adoptată de întreprinderile Terni și pusă în aplicare de AEEG.

([7]) *Delibera* AEEG nr. 228/01.
([8]) *Delibera* AEEG nr. 148/04.

(35) Exceptând plățile în avans menționate la alineatul (34) de mai sus, toate celelalte plăți efectuate către întreprinderi de *Cassa Conguaglio* în temeiul Legii 80/2005 sunt acoperite de o garanție.

III. **DECIZIE DE INIȚIERE A PROCEDURILOR ÎN TEMEIUL ARTICOLULUI 88 ALINEATUL (2) DIN TRATATUL CE**

(36) Decizia Comisiei de inițiere a procedurii formale de investigație a avut la bază motivele descrise la punctele (37)-(41).

(37) Comisia și-a exprimat îndoielile cu privire la posibilitatea de a considera tariful drept măsură compensatorie, întrucât Società Terni era o întreprindere de stat la momentul naționalizării. Dat fiind că statul nu se poate expropria pe sine, Comisia a avut îndoieli că transferul activelor de la Società Terni către ENEL putea fi interpretat ca o expropriere care oferea Società Terni dreptul la compensație și a formulat ipoteza că un astfel de transfer putea fi văzut, de fapt, ca fiind o simplă restructurare a activelor proprii ale statului.

(38) Comisia a fost de părere că, și în cazul în care ar fi acceptată natura compensatorie a măsurilor, ar exista totuși îndoieli cu privire la proporționalitatea acestei compensări cu pagubele financiare suferite de Società Terni. Comisia și-a exprimat îndoielile în special cu privire la faptul că respectiva compensare ar putea fi încă justificată după 44 de ani.

(39) Comisia a evidențiat faptul că se pare că tipul de tarif s-a modificat atunci când ENEL a încetat să mai administreze schema și să mai suporte sarcina fiscală care rezulta din acesta.

(40) Decizia Comisiei de a iniția procedura s-a bazat și pe Decizia CECO 83/396: Decizia Comisiei din 29 iunie 1983 privind ajutorul pe care guvernul italian intenționează să îl acorde unor anumiți producători de oțel ([9]), care excludea posibilitatea ca un astfel de ajutor să fie acordat către Società Terni, precum și hotărârea Curții de Justiție în cauza C-99/92 ([10]), în care Curtea a sprijinit Decizia CECO menționată anterior, ca dovadă că se stabilise deja că tariful Terni constituie ajutor de stat.

([9]) JO L 227, 19.8.1983, p. 24.
([10]) Hotărârea din 24 februarie 1994, *Terni SpA și Italsider/Cassa Conguaglio per il settore elettrico*, cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, C-99/92, Rec., p. I-00541.

(41) Decizia de inițiere a procedurii a evidențiat de asemenea că ThyssenKrupp nu a rambursat încă un ajutor de stat acordat de Italia care a fost declarat incompatibil ([11]) și, prin urmare, conform jurisprudenței *Deggendorf* ([12]), nu poate primi un alt ajutor de stat.

IV. **OBSERVAȚII ALE PĂRȚILOR INTERESATE**

Observații din partea întreprinderilor Terni

(42) Majoritatea observațiilor prezentate de întreprinderile Terni cu privire la funcționarea Società Terni ca entitate publică economică, natura operațiunii care conduce la transferul activelor întreprinderii, natura compensatorie a tarifului, interpretarea deciziei CECO și a deciziei CEJ, precum și rolul jucat de *Cassa Conguaglio*, sunt echivalente în mare parte cu cele prezentate de Italia, care sunt rezumate la considerentele 52-69. Prin urmare, la considerentele 43-51 se vor raporta numai esența observațiilor întreprinderilor Terni, precum și orice elemente suplimentare prezentate.

Natura compensării

(43) În opinia întreprinderilor Terni, tariful reprezintă compensarea legală la care Società Terni avea dreptul ca urmare a exproprierii activelor acesteia și, prin urmare, nu poate fi calificat drept ajutor de stat.

Caracterul adecvat al compensării

(44) În ceea ce privește acceptabilitatea compensării, întreprinderile Terni reamintesc istoricul tarifului, subliniind că toate prelungirile tarifelor Terni după 1991 au avut loc în același timp cu reînnoirea generală a concesiunilor hidroelectrice pentru alte generatoare și, astfel, în linie cu principiul că nu ar trebui să existe nicio discriminare între Terni și alți autoproducători care nu au fost expropriați și care ar putea continua prin urmare să producă și să consume energie electrică la un cost foarte scăzut.

(45) De asemenea, întreprinderile Terni subliniază că sumele financiare primite sub formă de tarife mai mici la energia electrică nu au depășit niciodată diferența dintre costul de cumpărare a energiei pe piață și costul energiei electrice produse individual.

Impactul asupra schimburilor comerciale

(46) Întreprinderile Terni pretind că măsura nu are niciun impact asupra schimburilor comerciale dintre statele membre din motive prezentate pe scurt în continuare:

(a) Cementir: În fabrica sa din Spoleto (fabrică care beneficiază de tariful menționat), Cementir produce și comercializează în principal ciment, folosit în industria de construcții. Cimentul este dificil de înlocuit cu alte produse. Întrucât transportul acestuia nu prezintă avantaje, piața geografică pentru ciment este fie regională, fie pluri-regională. Importurile de ciment sunt neglijabile în Italia, având în vedere că reprezintă numai 5 % din cererea totală din Italia, iar Cementir comercializează toată producția fabricii sale din Spoleto în Italia centrală;

(b) Nuova Terni Industrie Chimiche: Fabrica ce beneficiază de tarif produce amoniac și acid azotic. Amoniacul poate fi transportat la un preț avantajos numai pe cale maritimă, iar porturile disponibile sunt dotate în mod corespunzător în vederea depozitării acestuia. Nu există astfel de fabrici de depozitare în centrul Italiei. Același lucru se aplică și acidului azotic. Prin urmare, întreprinderile Terni susțin că cea mai bună piață geografică este cea națională. Cererea la nivel național este acoperită prin producția internă și nu există fluxuri comerciale;

(c) ThyssenKrupp: întreprinderile Terni susțin că piața de distribuție (nu producția sau vânzarea) a produselor din oțel este națională. În particular, fabricile Terni ale întreprinderii ThyssenKrupp comercializează numai 6 % din producția acesteia în Uniunea Europeană.

Expectative legitime

(47) Întreprinderile Terni invocă expectative legitime din două motive:

(a) În primul rând, autoritățile italiene au confirmat în mod explicit, într-o scrisoare către AEEG, că natura tarifului a fost compensatorie și că prelungirea sistemului de tarifare existent nu a fost supusă notificării prealabile către Comisie în conformitate cu normele privind ajutorul de stat ([13]);

(b) În al doilea rând, Comisia nu pusese măsura respectivă în discuție fie atunci când a fost prelungită prima dată prin Legea nr. 9/1991 (aprobată în contextul cauzei NN 52/91), fie atunci când informațiile referitoare la cea de-a doua prelungire au fost transmise în contextul unei alte proceduri privind ajutorul de stat (C 13/06).

([11]) Decizia SEC/1999/687 a Comisiei din 11 mai 1999 în cauza C-49/98, Măsuri în favoarea ocupării forței de muncă, articolele 15 și 26 din Legea 196/97, JO L 42, 15.2.2000, p. 1-18.

([12]) Hotărârea *Deggendorf/Comisia*, C-355/95, Rec. 1997, p. I-02549.

([13]) Comunicarea din 16 decembrie 2005 a Ministerului pentru Activități Productive către AEEG.

Clarificarea privind ajutorul de stat pentru cea de-a doua prelungire

(48) Întreprinderile Terni afirmă în continuare că, în acest context, atunci când articolul 11 alineatul (12) din Legea nr. 80/2005 (care stabilește un tarif preferențial pentru anumite întreprinderi energo-intensive din Sardinia, cauza C 13/06) a fost notificat Comisiei, autoritățile italiene transmiseseră informații și clarificări cu privire la tariful Terni, astfel încât notificarea ar putea fi considerată completă în temeiul articolului 4 alineatul (5) din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 93 din Tratatul CE ([14]). Comisia nu a adoptat o decizie în acest sens pe parcursul a două luni și, prin urmare, chiar dacă tariful urma să fie considerat ajutor de stat, *quod non*, acesta ar trebui să fie considerat autorizat în temeiul articolului 4 alineatul (5) din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 ([15]).

(49) Întreprinderile Terni subliniază că buna lor credință este susținută de faptul că, în cazul apariției unor îndoieli cu privire la compatibilitatea tarifului, ThyssenKrupp cu siguranță nu s-ar fi lansat în investiții la scară largă în zona Terni.

Sumele primite

(50) Întreprinderile Terni subliniază faptul că, în absența Legii 80/2005, acestea ar fi beneficiat până la 31 decembrie 2007 de tariful preferențial în temeiul articolului 20 alineatul (4) din Legea nr. 9/1991 (aprobat de Comisie). AEEG a autorizat *Cassa Conguaglio* să plătească în 2006 (ca plată în avans) doar sumele care s-ar fi datorat în 2007 ([16]). Prin urmare, ar trebui considerate autorizate sumele primite până la 31 decembrie 2006. În opinia întreprinderilor, dispozițiile din *Decretul-lege* nr. 80/2005 nu au fost *de facto* puse în aplicare referitor la aceste sume.

Jurisprudența Deggendorf

(51) În ceea ce privește jurisprudența *Deggendorf*, ThyssenKrupp afirmă că este dispusă, în principiu, să ramburseze ajutorul, cu condiția ajungerii la un acord cu privire la suma care trebuie recuperată.

V. **OBSERVAȚII DIN PARTEA ITALIEI**

Exproprierea activelor Terni și dreptul acesteia la compensări

(52) Italia susține că activele generatoare ale întreprinderilor Terni au fost naționalizate ca excepție de la regula generală stabilită de legea naționalizării, conform căreia autoproducătorii nu ar face obiectul exproprierii. Legea naționalizării din 1962 s-a bazat pe articolul 43 din Constituția Italiei, conform căreia anumite întreprinderi care prestează servicii de interes public fundamental sau din sectorul energetic ar putea fi transferate către stat prin expropriere, cu condiția acordării unei compensări.

(53) Referitor la îndoielile Comisiei cu privire la posibilitatea de a expropria activele care aparțin unei întreprinderi de stat, Italia susține că nici articolul 42, nici articolul 43 din Constituție nu limitează noțiunea de expropriere la proprietatea privată. Exproprierea filialei electrice a Società Terni a fost impusă prin lege, în opinia Italiei, deoarece Terni era controlată de o „*entitate publică economică*” care, spre deosebire de o „*entitate publică*”, a fost obligată să funcționeze în funcție de principiile pieței. Legea naționalizării nu a avut în vedere o compensare pentru întreprinderile administrate de entități publice *strictu sensu*, ci pentru Terni, având în vedere statutul și modul său de funcționare diferit.

(54) În ceea ce privește structura dreptului de proprietate a Terni, Italia subliniază faptul că Terni era o societate pe acțiuni (*società per azioni*) în care statul deținea participarea majoritară, dar capitalul propriu se afla deja în posesia a numeroși investitori privați. Italia a furnizat documentația necesară care demonstrează că, parțial, capitalul Terni s-a aflat de asemenea în posesie privată, iar întreprinderea a fost cotată la bursa de valori.

(55) În opinia Italiei, privarea Terni de același drept la compensarea adecvată la care ar avea dreptul o întreprindere privată ar fi constituit o încălcare a principiului neutralității proprietății consacrat prin articolul 295 din Tratatul CE.

(56) Italia citează numeroase hotărâri judecătorești ale Corte di Cassazione (*Curtea de Casație*) și ale Consiglio di Stato (*Consiliul de Stat*), prin care aceste instanțe au confirmat că logica tarifului pentru Terni a fost situarea întreprinderii la nivel de egalitate cu autoproducătorii de electricitate din surse de energie regenerabilă și, prin urmare, tariful nu putea fi ridicat prin suplimentări care nu s-ar aplica și autoproducătorilor.

(57) În ceea ce privește alți producători de energie electrică care au fost de asemenea expropriați, Italia susține că, exceptând Terni, toți producătorii expropriați erau întreprinderi exclusiv sau în principal active în producția, importul sau furnizarea cu energie electrică. Ca regulă generală, compensarea plătită de stat a reflectat valoarea pe piață a activelor, care a fost calculată în modalități diferite în funcție de tipul întreprinderii. Valoarea contabilă netă a activelor a fost apreciată ca valoare de referință, dar a fost corectată pe baza altor factori pe care Italia nu i-a identificat în detaliu. În cazul producătorilor de hidroenergie, observațiile Italiei sugerează că durata reziduală a concesiunii a jucat un rol în calculul compensării.

([14]) JO L 83, 27.3.1999, p. 1.
([15]) A se vedea nota de subsol 14.
([16]) *Delibera* AEEG 190/2006.

Tariful Terni care nu constituie ajutor și clarificarea acestuia în temeiul normelor privind ajutorul de stat

(58) Italia susține că atât planificarea tarifului inițial – care a constituit compensarea legală a întreprinderii Terni pentru exproprierea activelor acesteia –, cât și prelungirile acestuia de-a lungul timpului nu constituie ajutor de stat. Pentru a demonstra această afirmație, Italia citează numeroase hotărâri ale Curții Europene de Justiție, referitoare la faptul că anumite forme de compensare pentru întreprinderi nu constituie ajutor ([17]) , mai ales compensarea pentru daune și servicii de interes economic general.

(59) În ceea ce privește ajutorul de stat pentru tariful Terni, Italia subliniază că Legea nr. 9/1991 care stabilește prima prelungire a tarifului a fost notificată în mod corespunzător Comisiei și aprobată de către aceasta. Prelungirile ulterioare ale tarifului de-a lungul timpului, concomitente cu prelungirile concesiunilor hidroelectrice pentru producătorii de hidroenergie, urmează aceeași logică, care nu a fost niciodată contestată de Comisie. Prin urmare, în opinia Italiei, tariful Terni ar trebui considerat drept o măsură existentă care nu constituie ajutor.

(60) Italia susține că a acționat întotdeauna cu bună credință. Aceasta nu a notificat în temeiul articolului 88 alineatul (3) prelungirea contestată a planificării tarifului pentru Terni deoarece considera că nu constituia ajutor de stat. Italia subliniază că măsura a fost adusă la cunoștința Comisiei (raportul din noiembrie 2005 și scrisoarea din februarie 2006).

(61) În ceea ce privește motivele politice ale celei de-a doua prelungiri, Italia susține că tariful este necesar pentru stabilirea unui câmp de joc echitabil între aceste întreprinderi energo-intensive active în Italia și concurenții acestora din UE ([18]), care beneficiază de asemenea de prețuri reduse la energie (tarifare sau contractuale), până la finalizarea proiectelor de infrastructură aflate în derulare cu privire la generarea și transportul de energie electrică. Dacă s-ar renunța la tarif, întreprinderile respective și-ar transfera operațiunile în exteriorul UE. Acest lucru ar conduce în mod inevitabil la o criză industrială și la o pierdere serioasă de locuri de muncă în regiunile afectate. Prin urmare, în opinia Italiei, prelungirea tarifului ar trebui văzută ca o soluție de tranziție. Italia citează concluziile *Grupului la nivel înalt pentru competitivitate, energie și mediu* ([19]) care sugerează, ca soluție pe termen lung, îmbunătățirea interrelaționării și a infrastructurii iar, ca soluție pe termen mediu, contractele de furnizare pe termen lung și parteneriatele între clienți și furnizorii/generatorii de energie.

Absența supracompensării

(62) În ceea ce privește absența supracompensării, Italia face următoarele observații. Dacă Terni și-ar fi păstrat activele generatoare, aceasta ar fi putut să își vândă o parte din energie unor terți, obținând astfel profituri suplimentare. Pagubele suferite de Terni au fost sporite de creșterea rapidă, de-a lungul timpului, a prețurilor la energia electrică. Procesul încă incomplet de liberalizare a piețelor energetice nu a generat totuși rezultate în ceea ce privește prețurile competitive ale energiei electrice și, prin urmare, persistă necesitatea de a continua compensarea grupului Terni. Întreprinderile Terni plătesc în prezent un preț (între 40 și 72 EUR/MWh) care este în linie cu prețurile la energie electrică plătite de întreprinderile cu un profil de consum echivalent din UE. De fapt, dacă Terni și-ar păstra activele, aceasta ar plăti între 5 și 7,0 EUR pe MWh din energia electrică produsă de propriile întreprinderi. Concluzia Italiei este că tariful nu implică nicio supracompensare.

(63) Italia a transmis un „studiu" realizat de consultantul privat *Energy Advisor S.r.l.* cu privire la întreprinderile Terni. Studiul, care poate fi mai bine descris ca fiind un simplu „calcul" întrucât constă într-un tabel cuprinzând câteva pagini de explicații metodologice și vizează să analizeze valoarea activelor de energie electrică și să compare această cifră cu avantajul tarifar cumulativ de care beneficiază Terni. Studiul dobândește valoarea contabilă a activelor la energie electrică și o actualizează până în 2006 în conformitate cu inflația. Studiul calculează în continuare avantajul tarifar net pentru Terni. Pentru perioada 1963-1999, studiul are în vedere diferența dintre costurile anuale la energie electrică ale unui client comparabil (Alternativa 2) și costurile anuale reale suportate de Terni pe baza „costurilor de producție proprii" (Alternativa 1). În scopul acestui calcul, un client comparabil este un autoproducător de energie electrică (scutit, între altele, de la plata *suprapreț*ului *termic*). Pentru perioada 2000-2006, avantajul tarifar se calculează ca fiind diferența dintre costul anual pe care Terni l-ar fi suportat în cazul în care tariful s-ar fi calculat pe baza propriilor costuri de producție (Alternativa 1 nemaifiind posibilă după reforma tarifară) și costul real suportat de Terni pe baza metodei „clientului comparabil" (Alternativa 2). Rezultatele studiului sunt subliniate în continuare:

(a) Valoarea actualizată a activelor Terni (2006): 1 687 745 045,19 EUR;

([17]) A se vedea, în special, hotărârea din 7 decembrie 1985, A.D.B.H.U., C-240/83, Rec., p. 00531, hotărârea din 27 septembrie 1988, cauzele conexate 106-120/87, Rec., p. 05515, hotărârea din 24 iulie 2003, cauza C-280/00, Altmark, Rec., p. I-07747; hotărârea din 22 noiembrie 2001, C-53/00, Ferring, Rec., p. I-09067.

([18]) În special în Franța, Germania, Spania, Grecia și Finlanda. Italia a furnizat o descriere a posibilelor sisteme în vigoare în aceste țări în favoarea industriilor energo-intensive.

([19]) Primul raport al Grupului la nivel înalt „Contribuția la o abordare integrată în ceea ce privește politica concurenței, politica energetică și politica mediului înconjurător – funcționarea pieței energetice, accesul la energie electrică, eficiența energetică și Schema comercială europeană a emisiilor" din 2 iunie 2006.

(b) Avantajul tarifar (de asemenea actualizat în 2006): 1 400 895 446,90 EUR.

(64) Prin urmare, studiul aduce în discuție ideea că nu a existat nicio supracompensare pentru pierderile întreprinderilor Terni. Un calcul estimativ al avantajului tarifar acumulat pentru întreprinderile Terni până în 2010 ar demonstra, de asemenea, absența supracompensării.

Caracterul irelevant al deciziei CECO și a hotărârii CEJ în privința Terni

(65) Referitor la Decizia 83/396/CECO și la hotărârea C-99/92 a CJCE, Italia face următoarele clarificări factuale. Decizia CECO nu se referă nici la Cementir nici la Nuova Terni, care nu au activat niciodată în sectorul oțelului. Decizia CECO a făcut referire la compatibilitatea ajutorului acordat sub forma rambursării unei componente a tarifului, *suprapreţul termic* pentru instalația aparținând filialei Terni producătoare de oțel, dar localizată în Lovere, Lombardia, nu în zona Terni. Acest ajutor ar putea fi acordat doar producătorilor de oțel privați. Decizia CECO prevedea că, întrucât Terni se afla în proprietatea statului, instalația din Lovere nu putea beneficia de ajutor. Hotărârea preliminară a Curții de Justiție privea aspectul referitor la posibila discriminare dintre producătorii privați și cei de stat. Aceasta a confirmat Decizia CECO în sensul afirmației că nu constituia discriminare urmărirea unor măsuri de ajutor diferite pentru producătorii privați față de producătorii de stat.

(66) Prin urmare, grupul Terni susține că atât Decizia CECO, cât și hotărârea CEJ sunt irelevante pentru această cauză, în sensul că se referă la *suprapreţul termic* plătit de fabrica Lovere, nu la tariful global special acordat celor trei fabrici din zona Terni.

Noi investiții planificate de ThyssenKrupp în zona Terni

(67) De asemenea, Italia subliniază că prelungirea contestată a tarifului, stabilită la articolul 11 alineatul (11) din Legea nr. 80/2005 are legătură cu un program de investiții extins derulat de ThyssenKrupp în zona industrială Terni-Narni. În cadrul acestui plan de acțiune se va dezvolta o nouă capacitate generatoare în zona respectivă. Tariful are, prin urmare, rolul unei soluții temporare până când se creează o capacitate generatoare, iar renunțarea la acesta ar periclita investițiile derulate în prezent.

Rolul Cassa Conguaglio și implicarea resurselor statului

(68) Referitor la natura și rolul Cassa Conguaglio, Italia susține că aceasta este un simplu intermediar tehnic, al cărui rol se limitează la colectarea și redirecționarea fluxurilor monetare. *Cassa Conguaglio* nu are o marjă de manevră în stabilirea tarifului și nu deține niciun fel de control asupra fondurilor. Prin urmare, în opinia Italiei, (a) resursele dirijate de Cassa Conguaglio nu reprezintă ajutor de stat în conformitate cu jurisprudența Curții de Justiție ([20]) și (b) modificările efectuate în gestionarea tarifelor speciale prin intervenția Cassa Conguaglio în 2004 nu au impact asupra naturii compensatorii a tarifului.

Jurisprudența Deggendorf

(69) În ceea ce privește jurisprudența Deggendorf, Italia informează Comisia că îndeplinește ordinul de recuperare pendinte cu privire la ThyssenKrupp, iar întreprinderea a depus 865 538 EUR într-un cont blocat în vederea unei recuperări finale, cu condiția ajungerii la un acord privind suma în cauză.

VI. **EVALUAREA MĂSURII**

(70) Compensarea acordată de stat pentru exproprierea activelor nu poate constitui ajutor de stat. Este necesar prin urmare, în cadrul evaluării acestei măsuri, să se constate în primul rând dacă transferul de active din sectorul hidroenergetic ale Società Terni către ENEL a condus la obligația de a oferi compensare sau dacă acesta ar trebui considerat ca o simplă reorganizare a activelor publice. În cazul în care răspunsul este că s-a justificat compensarea, Comisia trebuie să decidă până la ce dată și/sau ce valoare poate fi considerat tariful preferențial Terni o măsură compensatorie corespunzătoare.

Clasificarea drept expropriere și dreptul la compensare

(71) În 1962, atunci când activele acesteia în sectorul hidroenergetic au fost transferate către ENEL, Società Terni era o întreprindere de stat, controlată de o *entitate publică economică*. În opinia autorităților italiene, asemenea entități necesitau gestionare în conformitate cu principiile pieței. Statul era acționarul majoritar la Società Terni, dar o parte din capital era de asemenea deținută de investitori privați, iar întreprinderea era cotată la bursa de valori. Legea naționalizării nu a prevăzut compensare pentru *entități publice strictu sensu*, ci pentru *entități publice economice, precum* Società Terni. Acest lucru reflectă principiile diferite care guvernează funcționarea acestor entități. În plus, alți producători „puri" de energie electrică au fost expropriați pe parcursul aceleiași perioade, primind de asemenea compensare (deși în baza unor criterii diferite).

([20]) Hotărârea din 15 iulie 2004, Pearle și alții, C-345/02, Rec., p. I-7139, și hotărârea din 13 martie 2001, Preussen-Elektra, C-379/98, Rec., p. I-02099.

(72) Comisia constată că pierderea activelor Società Terni fără compensare ar fi dăunat intereselor întreprinderii, în special intereselor acționarilor privați ai acesteia. În conformitate cu principiul egalității de tratament între întreprinderile private și cele publice și având în vedere necesitatea de a proteja drepturile constituționale ale acționarilor privați ai Società Terni de a primi compensare, Comisia consideră că poate fi considerată justificată decizia Italiei de a trata Terni în același mod ca întreprindere privată aflată pe aceeași poziție și de a-i acorda compensare pentru pierderea activelor acesteia.

Natura compensatorie a tarifului

Planificarea compensatorie inițială

(73) În 1962, Italia a hotărât să nu compenseze Società Terni până la o sumă fixă având la bază valoarea de pe piață a activelor expropriate (spre deosebire de ceea ce s-a făcut în cazul producătorilor „puri" de energie electrică). În schimb, compensarea a luat forma furnizării unei cantități fixe de energie electrică la prețul pe care întreprinderea l-ar fi plătit dacă și-ar fi păstrat activele generatoare. Ar trebui observat că această metodă avea sens din punct de vedere economic: tratarea Società Terni drept „autoproducător virtual" de energie electrică prezenta avantajul de a neutraliza riscul unor daune suplimentare care s-ar fi produs la Terni, pe parcursul anilor, în cazul unei creșteri a prețurilor la energie, de exemplu.

(74) Comisia poate accepta principiul acestei metode. Cu toate acestea, compensarea pentru o expropriere nu poate consta într-o planificare cu final deschis, ci trebuie să fie stabilită în mod clar și previzibil la momentul exproprierii, supusă posibilității ca întreprinderea expropriată să conteste suma propusă. Odată acceptat, un pachet compensatoriu nu poate fi redeschis într-o etapă ulterioară.

(75) În cazul de față, valoarea totală a compensării a depins de durata tarifului. Pachetul compensatoriu inițial oferit de autoritățile italiene a prevăzut că tariful va dura treizeci de ani și deci va lua sfârșit în 1992. Società Terni ar fi putut contesta acest mecanism în temeiul legii naționalizării dacă l-ar fi considerat inadecvat ([21]), dar a ales să nu procedeze astfel.

(76) Comisia a evaluat dacă, având în vedere mecanismul și durata acestuia, planificarea compensatorie inițială ar putea fi considerată adecvată.

([21]) Mecanismul de contestare a valorii compensației a fost stabilit la articolul 5 alineatul (5) din legea naționalizării.

(77) În Italia, funcționarea unei instalații hidroenergetice este supusă concesionării, durata acesteia fiind astfel prevăzută încât să permită întreprinderii să amortizeze investiția. Atunci când concesionarea expiră, întreprinderea pierde, în principiu, dreptul de a-și exploata activele. Având în vedere metoda compensatorie a grupului Terni, era logic din punct de vedere economic ca furnizarea de energie electrică la costul de producție să nu depășească durata reziduală a concesionării întreprinderii. Într-adevăr, aceasta pare explicația rațională a dispoziției inițiale a legislației italiene care limitează durata tarifului preferențial la anul 1992. În timp ce propria concesionare a grupului Terni ar fi expirat deja câțiva ani mai devreme, se înțelege că autoritățile italiene au intenționat să alinieze expirarea tarifului Terni la expirarea generală a concesionărilor hidroenergetice din Italia în 1992. În plus, Società Terni primise o concesionare deosebit de lungă (60 de ani în loc de 30) și, prin urmare, la momentul exproprierii, întreprinderea avusese deja treizeci de ani pentru a-și amortiza investițiile.

(78) În concluzie, Comisia consideră că pachetul compensatoriu inițial a fost proporțional și nu a penalizat sub nicio formă întreprinderea.

(79) Aspectul crucial în acest caz este dacă prelungirile repetate ale planificării tarifare pot fi considerate încă parte a compensării. Comisia consideră că nu poate fi cazul. Atunci când statul expropriază, acesta stabilește ex-ante fie o valoare absolută a compensării, fie, ca în acest caz, un mecanism compensatoriu. Orice revizuire ex-post a sumelor sau a mecanismului modifică obligatoriu tipul de măsură, care nu mai poate fi considerată compensatorie deoarece se distanțează de planificarea inițială. A accepta contrariul ar avea drept rezultat excluderea acestui tip de măsuri din sfera de aplicare a controlului privind ajutorul de stat.

(80) Cu toate acestea, un stat membru poate notifica Comisia cu privire la intenția sa de a acorda avantaje ulterioare unei întreprinderi expropriate. O asemenea notificare va fi analizată de Comisie în lumina normelor privind ajutorul de stat și luând în considerare circumstanțele specifice invocate.

„Studiul"

(81) Studiul la care se face referire la considerentul 63 urmărește să demonstreze că respectiva compensare acordată Società Terni și întreprinderilor succesoare ale acesteia de-a lungul timpului nu a acoperit în întregime valoarea pe piață a activelor expropriate și că, prin urmare, nu a existat o supracompensare, iar beneficiarii nu au beneficiat niciodată *de facto* de vreun avantaj.

(82) Ca o remarcă preliminară, Comisia ar dori să sublinieze că o analiză referitoare la caracterul adecvat al acordului compensatoriu se poate desfășura doar *ex ante*, adică la momentul exproprierii. În contextul respectiv, ar trebui observat că mecanismul ales de autoritățile italiene viza situarea Società Terni pe aceeași poziție, ca și cum instalația energetică a acesteia nu ar fi fost expropriată, dându-i acces la energie electrică la prețul de cost pe tot parcursul concesionării. Prin urmare, este greu de urmat argumentul că, în condițiile actualei planificări, întreprinderile Terni ar fi obținut mai puțin decât valoarea la care aveau dreptul în mod legal. În plus, Comisia afirmă că, deși constatările studiului erau confirmate (ceea ce nu este cazul, astfel cum s-a demonstrat la considerentele 87-91, situația respectivă ar fi irelevantă în scopul stabilirii dacă tariful oferea vreun avantaj beneficiarilor.

(83) Ar trebui reamintit că, la momentul exproprierii, Italia ar fi putut alege să compenseze grupul Terni prin plata unei sume financiare fixe având la bază valoarea activelor expropriate. Cu toate acestea, Italia a optat pentru o metodă diferită, constând în situarea Società Terni drept autoproducător virtual. Această metodă era justificată din punct de vedere economic, iar existența unui avantaj ar trebui analizată în acest cadru de referință. Ca urmare a acestei abordări, trebuie concluzionat că, până la expirarea planificării tarifului compensatoriu inițial (și numai până la acea dată), beneficiarii nu au primit un beneficiu. Această concluzie nu poate fi pusă în discuție ca rezultat al aplicării calculelor alternative privind beneficiile și pierderile, în special atunci când acestea se desfășoară retrospectiv.

(84) Utilizarea unei metode diferite în mod retrospectiv (*ex post*) ar conduce la rezultate contradictorii sau chiar ilogice, astfel cum ilustrează următorul exemplu. Presupunând că, datorită unei explozii a prețurilor la energie, sumele financiare primite de beneficiari au depășit deja valoarea pe piață a instalației Terni în primii 10 de planificare tarifară, conform metodologiei studiului concluzia ar trebui să fie că a existat o supracompensare, deși pachetul pentru expropriere prevedea că tariful va dura 30 de ani. Aceasta ar fi o eroare evidentă, întrucât nu ar lua în considerare *raportul* planificării inițiale. Aceeași concluzie trebuie să se aplice *a contrario*, în ipoteza că sumele reale primite nu au reușit să acopere valoarea activelor.

(85) În plus, în contextul unei exproprieri, o recalculare ulterioară a beneficiilor și pierderilor nu este luată în considerare. Rezultatul economic pe termen lung pentru întreprinderea expropriată, care nu a putut fi prevăzut la momentul exproprierii, nu poate face obiectul unei revizuiri după zeci de ani pentru a justifica tranșele ulterioare de compensare.

(86) Prin urmare, studiul poate fi respins ca irelevant.

(87) Cu toate acestea, Comisia a analizat datele și constatările studiului. Această analiză a demonstrat că studiul prezintă puncte slabe din punct de vedere metodologic. Astfel cum se va demonstra în continuare, acesta subestimează în mod sistematic avantajul tarifar pentru întreprinderile Terni și, cel mai probabil, supraestimează valoarea activelor expropriate.

(88) Pentru a calcula avantajul tarifar pentru perioada 1963-1999, studiul compară prețul plătit de Terni (Alternativa 1 – costul energiei electrice produse individual) cu prețul obișnuit plătit de un client *comparabil*, și anume un autoproducător care a fost scutit de la anumite componente tarifare (Alternativa 2). Avantajul se calculează astfel drept *diferența dintre cele două tratamente alternative preferențiale prevăzute drept o compensare pentru Terni*. Comisia constată că, pentru a calcula avantajul tarifar, tariful actual al Terni ar fi trebuit comparat cu tariful obișnuit plătit de o persoană care nu este *autoproducător* având profilul de consum al grupului Terni. Prin urmare, studiul subestimează avantajul tarifar al grupului Terni.

(89) Pentru perioada 2000-2006, avantajul este din nou apreciat drept diferența dintre cele două tratamente preferențiale, singura diferență fiind că prețul real plătit de Terni corespunde Alternativei 2 (și nu mai corespunde Alternativei 1, care nu a mai fost posibilă după reforma tarifară). Folosind această metodă timp de câțiva ani, avantajul se dovedește a fi negativ, ceea ce demonstrează lipsurile metodologiei, având în vedere că întreprinderile Terni au plătit întotdeauna un tarif sub prețul pieței. În principiu, pentru această perioadă, avantajul tarifar ar fi trebuit să fie pur și simplu echivalent cu componenta compensatorie plătită de *Cassa Conguaglio*. Prin urmare, avantajul este iarăși subestimat în mare măsură.

(90) Un alt defect al studiului se referă la valoarea activelor. Studiul consideră pur și simplu drept valoarea contabilă a activelor diferența dintre elementul „fabrică și utilaje" din bugetul Terni pentru 1962 (anul anterior naționalizării) și același element din anul următor. În primul rând, ar trebui observat că nu există o dovadă concretă că diferența este atribuită exclusiv pierderii centralei hidroenergetice. Cu toate acestea, chiar dacă presupunem că s-ar putea accepta valoarea contabilă respectivă, metoda utilizată în studiu ar prezenta totuși lipsuri. Astfel cum a confirmat Italia, valoarea reală a unei centrale hidroenergetice la momentul exproprierii are legătură cu durata reziduală a concesiunii de bază ([22]). Prin urmare, valoarea contabilă a centralei ar fi trebuit corectată pentru a lua în considerare acest aspect. În cadrul studiului, valoarea contabilă este pur și simplu actualizată până în 2006 în linie cu inflația. Prin urmare, există dovezi că studiul supraestimează valoarea activelor.

([22]) Ar trebui observat că, în conformitate cu legislația italiană, la expirarea concesiunilor privind hidroenergia, întreprinderea hidroenergetică își pierde drepturile de proprietate asupra unei părți din active, în special unele lucrări de inginerie, care revin automat statului.

(91) În concluzie, studiul poate fi respins în totalitate.

Prelungirile tarifului

(92) În ceea ce privește prelungirile în timp ale tarifului Terni, Comisia apreciază că explicația rațională pentru acestea a fost păstrarea paralelismului de tratament pentru acei producători de hidroenergie care și-au văzut reînnoite concesionările. Cu toate acestea, un asemenea paralelism, care se află la baza mecanismului compensatoriu, a fost prevăzut în planificarea exproprierii doar pe o perioadă de treizeci de ani, nu nelimitată. Prin urmare, din motivele explicate deja în punctele 73-78 de mai sus, aceste prelungiri nu au avut un caracter compensatoriu.

(93) Această concluzie este și mai evidentă pentru cea de-a doua prelungire a tarifului. Această prelungire a întrerupt un mecanism de reducere treptată care viza facilitarea tranziției întreprinderilor către tariful total și care semnala convingerea autorităților italiene că întreprinderile au primit compensare totală. Italia însăși a explicat pe larg motivele care au condus la această a doua prelungire și care au legătură doar cu politica industrială (a se vedea observațiile Italiei de la considerentul 60 de mai sus).

Concluzii referitoare la caracterul compensatoriu al tarifului

(94) În lumina celor descrise anterior, Comisia consideră că tariful Terni poate fi considerat compensatoriu până în 1992. Până la data respectivă, măsura nu reprezintă ajutor de stat. Toate prelungirile ulterioare ale tarifului trebuie însă analizate în lumina normelor privind ajutorul de stat.

Prezența ajutorului în sensul articolului 87 alineatul (1) din Tratatul CE

(95) Comisia a analizat prin urmare dacă tariful preferențial acordat grupului Terni după 1992 și, în special, începând cu 1 ianuarie 2005, data intrării în vigoare a articolului 11 alineatul (11) din Legea nr. 80/2005, care face obiectul prezentelor proceduri, constituie ajutor de stat în sensul articolului 87 alineatul (1) din Tratatul CE.

(96) În acest context, Comisia notează clarificările Italiei cu privire la lipsa de relevanță a Deciziei 83/396 a CECO și a Hotărârii C-99/92 a Curții de Justiție și poate fi de acord că asemenea decizii nu au importanță pentru analizarea tipului de ajutor de stat a tarifului acordat celor trei fabrici din zona Terni.

(97) O măsură constituie ajutor de stat în sensul articolului 87 alineatul (1) din Tratatul privind CE dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții: măsura (a) conferă beneficiarului un avantaj economic; (b) este garantată de stat sau prin resurse de la stat și este imputabilă statului; (c) este selectivă; (d) are impact asupra schimbului intracomunitar și poate denatura concurența în cadrul UE.

Avantaj

(98) În lumina raționamentului dezvoltat la considerentele 74-95, Comisia a ajuns la concluzia că tariful preferențial pentru Terni nu oferea beneficiarilor niciun avantaj pe toată durata pachetului compensatoriu inițial, adică până în 1992. Prin urmare, trebuie analizate doar prelungirile tarifului pentru a constata prezența unui avantaj.

(99) Nu poate fi nicio îndoială că furnizarea de energie electrică la prețuri mai mici în comparație cu tariful obișnuit la energia electrică constituie un avantaj economic incontestabil pentru beneficiari, care asistă la reducerea costurilor de producție și la consolidarea poziției lor concurențiale.

Selectivitate

(100) Având în vedere că această planificare specială a tarifului se aplică doar grupului Terni, măsura este selectivă.

Finanțarea prin resursele de la stat și imputabilitatea statului

(101) În ceea ce privește finanțarea prin resurse de stat, ar trebui observat că, începând cu 2002, sarcina fiscală rezultată din tarif este suportată de toți consumatorii de energie electrică din Italia prin intermediul unei taxe parafiscale colectate de *Cassa Conguaglio* prin componenta A4 a tarifului la energie electrică. O asemenea taxă este obligatorie deoarece este impusă prin intermediul unei *decizii* a AEEG care pune în aplicare legislația națională. *Cassa Conguaglio* este un organism public instituit prin lege, care își îndeplinește funcțiile pe baza instrucțiunilor precise stabilite în Delibera AEEG și a dispozițiilor legislative și normative relevante.

(102) Jurisprudența a stabilit că rezultatul perceperii unei taxe obligatorii în temeiul legislației naționale și plătite unui organism public stabilit prin lege constituie resurse de stat în temeiul articolului 87 alineatul (1) din tratat atunci când este alocat în vederea finanțării unei măsuri care îndeplinește celelalte criterii de la articolul respectiv ([23]).

([23]) A se vedea hotărârea din 22 martie 1977, Steinike & Weinlig, C-78/76, Rec., p. 595, și hotărârea din 25 iunie 1970, Guvernul Francez/Comisia, C-47/69, Rec., p. 00487.

(103) La considerentul 68 de mai sus, Italia citează *Pearle* ([24]) pentru a-și demonstra pretenția ca resursele care trec prin Cassa Conguaglio să nu constituie ajutor de stat. În cauza *Pearle*, Curtea a constatat că, în anumite situații clar definite, resursele unei taxe care trece printr-un organism public nu au putut fi considerate resurse de stat. În Pearle, măsurile au fost finanțate în întregime de un sector economic, la inițiativa sectorului respectiv, prin intermediul unei taxe care a trecut în principal printr-un organism public, iar subiecții care au plătit taxa au fost identici cu cei care au primit avantajele măsurii de ajutor. Comisia afirmă că situația de față este în mod clar diferită. Tariful Terni a fost stabilit la inițiativa statului (nu a unui sector economic), beneficiarii tarifului nu suportă nicio sarcină financiară impusă de taxă, aceasta bazându-se doar pe consumatorii de energie electrică, iar statul poate oricând să dea instrucțiuni *Cassa Conguaglio* printr-o *Delibera* a AEEG sau alte dispoziții legislative sau normative, cu privire la modalitatea de utilizare a fondurilor colectate prin intermediul taxei. Prin urmare, *Pearle* este irelevant pentru acest caz.

(104) În cauza *Preussen-Elektra*, citată de asemenea de Italia la considerentul 68 de mai sus, Curtea a considerat că o obligație de cumpărare impusă întreprinderilor furnizoare de energie electrică de a achiziționa energie electrică din surse regenerabile la prețuri minime mai mari decât valoarea economică reală a tipului respectiv de energie electrică nu a constituit ajutor de stat deoarece măsura nu a implicat vreun transfer direct sau indirect de resurse de la stat.

(105) Din nou esența cauzelor este clar diferită. În cauza Preussen Elektra, resursele necesare pentru finanțarea măsurii au fost furnizate direct de furnizorii de energie electrică fără implicarea vreunui organism public, nici măcar drept vehicul pasiv pentru tranzitul unor asemenea resurse. În cazul respectiv, nu s-a identificat niciun transfer al resurselor statului. În acest caz, totuși, resursele provin de la publicul general prin intermediul unei taxe parafiscale care trece printr-un organism public înainte de a fi canalizată către beneficiarii finali. Acesta este, prin urmare, un caz clasic de implicare a resurselor statului.

(106) În lumina aspectelor menționate mai sus, taxa parafiscală utilizată la finanțarea tarifului Terni constituie resurse de stat.

([24]) Hotărârea din 15 iulie 2004, Pearle și alții/Comisia, C-345/02, Rec., p. I-7139.

(107) Criteriul imputabilității statului ([25]) este de asemenea îndeplinit, întrucât baza juridică pentru tariful Terni este stabilită prin legislația națională, împreună cu *Delibera* AEEG, care este organism public.

Impactul asupra schimbului comercial și denaturarea concurenței

(108) În ceea ce privește ultimul criteriu de la articolul 87 alineatul (1) – impactul asupra schimbului comercial dintre statele membre și denaturarea concurenței – Comisia poate respinge argumentele avansate de întreprinderile Terni la considerentul 46 pe baza considerațiilor dezvoltate la considerentele 109-116.

(109) Principalul argument forte al beneficiarilor este că fabricile care beneficiază de tarif nu sunt active în comerțul intracomunitar deoarece vând mare parte din produse pe piața internă.

(110) Ar trebui observat în acest sens că analiza nu se poate limita la fabricile amplasate în zona Terni. Beneficiarii fac parte din grupuri internaționale active în diverse sectoare ale economiei ([26]), iar ajutorul operațional acordat unei filiale sau instalații poate fi utilizat la subvenționarea altor filiale ale grupului în sectoare deschise comerțului intracomunitar și, de fapt, doar această situație ar putea justifica concluzia că tariful are impact asupra schimbului comercial dintre statele membre.

(111) În plus, chiar dacă s-a demonstrat că majoritatea sau totalitatea producției întreprinderilor a fost vândută pe piața internă din Italia, *quod non*, acest aspect ar fi irelevant în scopul stabilirii impactului măsurii asupra schimbului comercial intracomunitar. Curtea a hotărât că *„ajutorul pentru o întreprindere poate fi de natură să afecteze schimbul dintre statele membre și să denatureze concurența atunci când întreprinderea respectivă concurează cu produse provenite din alte state membre, chiar dacă aceasta nu își exportă produsele (…). Atunci când un stat membru*

([25]) A se vedea hotărârea din 21 martie 1991, Italia/Comisia, C-303/88, Rec., p. I-1433, hotărârea din 25 iulie 1970, Franța/Comisia, C-47/69, Rec., p. 4393; hotărârea din 5 aprilie 2006, Deutsche Bahn/Comisia, T-351/02, Rec., p. II-1047.

([26]) Cementir aparține grupului Caltagirone, care conduce numeroase fabrici din Italia, dintre care unele în domeniul exporturilor. Societatea produce o varietate de ciment și produse de var și controlează un producător de ciment din Turcia care exportă către UE. Nuova Terni Industrie Chimiche aparține grupului Norsk Hydro, activ în producția de îngrășăminte chimice și minerale, ulei, gaz și petrochimice. ThyssenKrupp reprezintă un conglomerat global în principal activ, dar nu numai, în producția de oțel.

acordă ajutor unei întreprinderi, producția internă poate fi menținută sau crescută din acest motiv, având drept rezultat faptul că întreprinderile stabilite în alte state membre au mai puține șanse să își exporte produsele pe piața din statul membru respectiv" ([27]).

(112) Prin urmare, Comisia a analizat dacă, în termeni generali, există schimb intracomunitar în sectoarele în discuție.

(113) În ceea ce privește producătorul de ciment Cementir, Comisia a analizat pe larg piața cimentului și diversele segmente ale acesteia, mai ales în decizia acesteia din 1994 în privința cimentului ([28]). Cimentul este un produs masiv cu valoare scăzută în raport cu greutatea sa, astfel încât costul de transport îl poate face costisitor pentru transportul pe distanțe lungi. Comisia a descoperit că, totuși, această constrângere nu a împiedicat schimbul comercial intracomunitar. Produsele din ciment sunt *de facto* negociate între statele membre, iar concluzia din trecut referitoare la acordurile ilegale și practicile concertate dintre producătorii de ciment (sancționate în decizia menționată mai sus) în vederea protejării piețelor interne ale acestora constituie încă o dovadă că există concurență efectivă la nivelul UE.

(114) În ceea ce privește Nuova Terni Industrie Chimiche, este suficient să afirmăm că, în decizia privind fuzionarea prin care Comisia a autorizat preluarea de către Norsk Hydro a Nuova Terni Industrie Chimiche ([29]), Comisia a constatat că, pentru produsele fabricate de filiala chimică Terni, a existat schimb comercial intracomunitar, iar piața geografică a fost cel puțin extinsă în SEE.

(115) Referitor la ThyssenKrupp, Comisia constată că piața oțelului este o piață mondială, extrem de competitivă. În deciziile anterioare, Comisia stabilise deja că segmentele de piață în care ThyssenKrupp este activă au fost cel puțin extinse la nivelul CE ([30]).

(116) Prin urmare, concluzia este că tariful preferențial la energie electrică acordat celor trei întreprinderi Terni este pasibil să îmbunătățească poziția concurențială a acestora în raport cu întreprinderile concurente din schimbul comercial intracomunitar. Jurisprudența ([31]) a stabilit că, în asemenea situații, schimbul intracomunitar ar trebui considerat afectat, iar concurența, denaturată.

Concluzii referitoare la prezența ajutorului

(117) În lumina aspectelor menționate mai sus, Comisia a ajuns la concluzia că tariful preferențial acordat întreprinderilor Terni începând cu 1 ianuarie 2005 constituie ajutor de stat în temeiul articolului 87 alineatul (1) din Tratatul privind CE, putând fi autorizat doar dacă poate beneficia de una dintre derogările stabilite în tratat.

Calificarea măsurii drept ajutor nou și legalitatea ajutorului

(118) Măsura nu poate fi considerată ajutor existent din motivele explicate la considerentele 119-132.

(119) Dispoziția inițială a Legii 9/1991, considerată a fi acoperită printr-o autorizație privind ajutorul de stat, a fost modificată în 2005 prin articolul 11 alineatul (11) din Legea nr. 80/2005.

(120) Ar trebui observat că esența tarifului aprobat în mod implicit și cea a tarifului introdus de Legea nr. 80/2005 sunt similare doar în aparență.

(121) Legea nr. 80/2005 stabilea că Terni ar trebui să continue să beneficieze de tarif preferențial până în 2010. Chiar dacă a doua prelungire a reprezentat doar o prelungire în timp a măsurii anterioare, aceasta ar fi constituit ajutor nou. Jurisprudența a stabilit că modificarea duratei ajutorului existent ar trebui văzută drept ajutor nou ([32]).

(122) Cu toate acestea, o analiză mai detaliată arată că diferențele dintre cele două măsuri sunt mult mai importante.

(123) Înainte de intrarea în vigoare a Legii 80/2005, prețul Terni (împreună cu actualizarea anuală a acestuia) s-a bazat pe paralelismul inițial în tratativele cu autoproducători. Legea nr. 80/2005 intervine criticând sever această legătură și decuplând efectiv Terni de la tratamentul ca autoproducător. Prețul stabilit pentru 2005 se întâmplă să coincidă cu prețul pentru 2004, dar mecanismul de formare a prețului este fundamental modificat, având în vedere că noul preț este actualizat în linie cu creșterile medii ale prețurilor la energie electrică, garantând că, oricât de mari pot fi asemenea creșteri ale prețurilor, tariful nu va crește cu mai mult de 4 % anual.

([27]) Hotărârea din 13 iulie 1988, Franța/Comisia, C-102/87, Rec., p. 04067.

([28]) Decizia Comisiei din 30 noiembrie 1994 (cauzele IV/33.322 – ciment), JO L 343, 30.12.1994, p. 1.

([29]) Decizia IV/M.832 din 25.10.1996 Norsk Hydro/Enichem Agricoltura – Terni (II).

([30]) A se vedea, între altele, Decizia IV/M.925 Krupp-Hoesch/Thyssen din 11 august 1997.

([31]) A se vedea, între altele, hotărârea din 17 septembrie 1980, Philip Morris/Comisia, 730/79, Rec., p. 02671, punctul 11, precum și hotărârea din 15 iunie 2006, Air Liquide Industries/Ville de Seraing et Province de Liège, cauzele conexate C-393/04 și C-41/05, Rec., p. I-05293.

([32]) A se vedea, de exemplu, în acest punct, hotărârea din 6 martie 2002, Territorio Historico de Alava – Diputacion Foral de Alava, cauzele conexate T-127/99 și T-148/99, Rec., p. II-012575, punctele 173-175.

(124) Nivelul de ajutor crește de asemenea datorită creșterii cantităților furnizate la preț preferențial. Elementul de degresivitate este eliminat în totalitate.

(125) Ar trebui subliniat că, în acest context, chiar dacă nivelul de ajutor a rămas neschimbat, aceeași concluzie ar trebui trasă în mod necesar dacă s-ar respecta opinia Avocatului General Fennelly în cauza Italia și Sardegna Lines/Comisia ([33]). Analizând sensul unei modificări esențiale a sistemului, Avocatul General Fennelly a afirmat că „introducerea unei metode cu totul noi de furnizare eficientă a aceluiași nivel de ajutor a constituit o modificare semnificativă a regimului inițial".

(126) De asemenea, Comisia constată că, în lumina diferitelor mecanisme care guvernează tariful, ar fi imposibil de identificat, în noua măsură pusă în aplicare în 2005, o parte care, până în 2007, ar continua să fie ajutor existent, și o modificare care poate fi clasificată drept ajutor nou ([34]).

(127) Prin urmare, Comisia consideră că măsura la care s-a făcut referire drept „a doua prelungire" reprezintă de fapt un sistem de ajutor complet nou în sensul că este modificat în mod substanțial în comparație cu cel acoperit de Decizia din 1991.

(128) În lumina aspectelor menționate mai sus, măsura trebuie considerată ajutor nou începând cu 1 ianuarie 2005, reprezentând data la care Legea nr. 80/2005 făcea aplicabilă prelungirea tarifului ([35]).

(129) Afirmația făcută la considerentele 48-60 potrivit căreia măsura ar trebui considerată autorizată în temeiul articolului 4 alineatul (5) din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 deoarece Comisia a fost informată în legătură cu aceasta și nu a reușit să ia o decizie în limitele de timp prevăzute de procedură este în mod evident nefondată. Există o diferență foarte mare între notificarea unei măsuri în temeiul articolului 88(3), pe de o parte, și simpla informare a Comisiei în legătură cu existența unei măsuri, pe de altă parte. În cauza *Breda Fucine Meridionali* ([36]), Tribunalul de Primă Instanță a hotărât că transmiterea documentelor care nu sunt adresate Secretarului General și care nu cuprind o trimitere explicită la articolul 93 alineatul (3) din Tratatul CE nu poate fi considerată notificare valabilă.

([33]) Cauzele conexate C-15/98 și C-105/99, Italia și Sardegna Lines/Comisia, Rec. 2000, p. I-8855, punctul 74 din aviz.

([34]) Hotărârea din 30 aprilie 2002, Guvernul Gibraltar/Comisia, cauzele conexate T-195-01 și T-207/01, Rec., p. II-02309.

([35]) Legea conversiei din Decretul nr. 80/2005 prevedea intrarea retroactivă în vigoare a prelungirii tarifului de la 1 ianuarie 2005.

([36]) Hotărârea din 15 septembrie 1998, *Breda Fucine Meridionali/Comisia*, cauzele conexate T-126/96 și T-127/96, Rec., p. II-3437, punctul 47.

(130) Doar măsurile notificate în timp util în temeiul articolului 88 alineatul (3) și care nu sunt puse în aplicare înainte de o decizie a Comisiei pot beneficia de limite de timp procedurale stabilite în Regulamentul (CE) nr. 659/1999. În cazul în discuție, este indiscutabil că articolul 11 alineatul (11) din Legea nr. 80/2005 nu a fost notificat.

(131) În plus, în temeiul articolului 4 alineatul (6) din Regulamentul 659/1999, în cazul în care Comisia nu reușește să ia o decizie în limita de timp de două luni prevăzută de procedură, se consideră că ajutorul a fost autorizat cu condiția ca statele membre să anunțe în prealabil intenția de a pune în aplicare măsura în cauză și în condițiile în care Comisia nu ia o decizie pe parcursul a 15 zile lucrătoare de la primirea avizului. În acest caz, Italia nu a emis o notificare prealabilă. Prin urmare, chiar dacă afirmația întreprinderilor Terni ar fi fost justificată, ceea ce nu este cazul, după cum se explică în considerentele 129 și 130 de mai sus, articolul 4 alineatul (6) din Regulamentul 659/1999 nu ar fi aplicabil.

(132) Întrucât Italia nu a notificat articolul 11 alineatul (11) din Legea nr. 80/2005, ajutorul este ilegal.

Compatibilitatea ajutorului

Prima prelungire

(133) Chiar dacă prezenta procedură face referire doar la cea de-a doua prelungire a tarifului, Comisia consideră adecvat să facă o serie de aprecieri cu privire la prima prelungire și la aprobarea acesteia în conformitate cu normele privind ajutorul de stat.

(134) Prima prelungire a tarifului Terni a fost prevăzută la articolul 20 alineatul (4) din Legea nr. 9/1991. Legea în cauză a fost declarată compatibilă în temeiul normelor privind ajutorul de stat în cazul NN 52/1991 ([37]). Decizia Comisiei, astfel cum a fost notificată Italiei, nu specifică ce articole din lege au fost identificate drept compatibile. Cu toate acestea, documentele interne care indică decizia Comisiei au oferit o scurtă descriere și analiză a articolelor cu relevanță pentru ajutorul de stat. Nu a fost menționat articolul 20 alineatul (4) din lege, care prevede prelungirea tarifului Terni.

(135) Datorită informațiilor insuficiente, este imposibil din păcate să se refacă raționamentul în cazul respectiv, în special să se știe dacă Comisia a analizat și a avut în vedere aprobarea tarifului Terni.

([37]) A se vedea nota de subsol 5.

(136) Cu toate acestea, întrucât Italia a notificat întreaga lege, iar decizia de aprobare de asemenea se referă la întreaga lege, prelungirea tarifului Terni ar trebui considerată acoperită de decizia Comisiei.

A doua prelungire contestată

(137) În derogarea de la interdicția generală privind ajutorul de stat stipulată la articolul 87 alineatul (1) din Tratatul CE, ajutorul poate fi declarat compatibil dacă poate beneficia de una dintre derogările enumerate în tratat.

(138) Ajutorul de stat acordat întreprinderilor Terni în temeiul articolului 11 alineatul (11) din Legea nr. 80/2005 poate fi clasificat drept ajutor operațional.

(139) Jurisprudența a stabilit că ajutorul operațional, adică ajutorul pentru degrevarea unei întreprinderi de cheltuielile pe care le-ar avea în mod normal de suportat în cadrul gestionării zilnice sau în cadrul activităților obișnuite, denaturează în principiu concurența într-o măsură care se opune interesului comun în sectoarele în care este acordat ([38]). Comisia constată că ajutorul operațional acordat unei întreprinderi energo-intensive sub forma unui preț preferențial la energia electrică, adică o întreprindere în care energia electrică reprezintă unul dintre factorii principali ai costurilor, este o formă de sprijin deosebit de denaturantă, întrucât ajutorul are un impact direct și substanțial asupra costului de producție al întreprinderii și asupra poziției concurențiale care rezultă în acest sens.

(140) Ajutorul operațional se poate acorda, în condiții deosebite, în conformitate cu Orientările privind ajutorul de stat pentru protecția mediului ([39]). Tariful în discuție nu are totuși niciun obiectiv legat de mediu.

(141) În mod excepțional, ajutorul operațional poate fi acordat în zonele asistate eligibile pentru ajutor în condițiile derogării de la articolul 87 alineatul (3) litera (a) din Tratatul CE. Pe parcursul perioadei avute în vedere, Regiunea Umbria nu a fost eligibilă pentru ajutor în temeiul articolului 87 alineatul (3) litera (a) din tratat.

([38]) A se vedea hotărârea din 6 noiembrie 1990, Italia/Comisia, C-86/89, Rec., p. I-3891, punctul 18, și Franța/Comisia, și hotărârea din 14 februarie 1990, Franța/Comisia, C-301/87, Rec., p. I-307, punctul 50; hotărârea din 8 iunie 1995, Siemens/Comisie, T-459/93, Rec., p. II-1675, punctul 48.

([39]) JO C 37, 3.2.2001 p. 3.

(142) Chiar dacă, din motivele explicate anterior la considerentele 123-127, cele două prelungiri constituie măsuri diferite, Comisia consideră util să reamintească faptul că, atunci când a fost notificată prima prelungire, Regiunea Umbria traversa o criză economică gravă, care a afectat în special sectorul oțelului și sectoarele chimice din zona Terni. Această criză, care a atins punctul maxim la începutul anilor 1990, a fost recunoscută de Comisie atunci când, în 1997, aceasta a aprobat harta italiană referitoare la zonele eligibile pentru ajutor în temeiul articolului 87 alineatul (3) litera (c) ([40]). Zonele Terni și Perugia au fost declarate eligibile pentru ajutor în cadrul Obiectivului 2 al Fondurilor structurale.

(143) În 2005, la momentul adoptării Legii 80/2005, procesul de reglare structurală în Umbria se petrecuse deja la scară largă. În cadrul hărții propuse privind ajutorul regional pentru perioada 2007-2013, Umbria pierde în totalitate statutul de regiune asistată. Prin urmare, deși este dificil să se cunoască dacă aprecierile privind dezvoltarea regională au jucat un rol important în decizia inițială de aprobare, este clar, cu toate acestea, că Comisia nu se poate baza pe nicio astfel de apreciere în analiza celei de-a doua prelungiri a tarifului.

(144) Italia a explicat de fapt pe larg motivele politicii industriale pentru a doua prelungire a tarifului Terni (a se vedea considerentul 61). Principala reacție la argumentul Italiei în favoarea tarifului este că întreprinderile energo-intensive din alte state membre pot de asemenea să beneficieze de prețuri reduse la energia electrică, iar tariful este necesar ca măsură tranzițională pentru evitarea schimbării sediului în afara UE până la liberalizarea deplină a pieței energiei și îmbunătățirea infrastructurii. Întâmplător, aceste explicații contrazic pretenția Italiei ca tariful Terni să fie compensatoriu și, desigur, nu oferă nicio justificare pentru revizuirea pachetului privind exproprierea.

(145) Comisia ia act de hotărârea Curții „și anume faptul că un stat membru încearcă să aproximeze, prin măsuri unilaterale, condițiile concurenței într-un sector anume al economiei față de cele existente în alte state membre nu poate lipsi măsurile în cauză de caracterul lor de ajutor de stat” ([41]). În continuare, argumentul Italiei că un asemenea ajutor de stat ar fi justificat de existența altor ajutoare de stat denaturante (la fel de denaturante) din UE urmează să fie eliminat în totalitate. O asemenea abordare ar conduce la competiții privind aprovizionarea

([40]) Ajutor de stat N 27/1997, Decizia Comisiei SG(97) 4949 din 30 iunie 1997.

([41]) A se vedea, de exemplu, hotărârea din 29 aprilie 2004, Italia/Comisia, C-372/97, Rec., p. I-03679.

și s-ar derula în sens opus obiectivului controlului ajutorului de stat. În ceea ce privește posibilul risc de localizare a sediului în exteriorul UE, Comisia constată că nu există precedent în practica decizională a acesteia sau în jurisprudența instanțelor comunitare în care un asemenea argument să fi fost acceptat drept justificare pentru acordarea ajutoarelor de stat. În cazul în discuție, nu este nici măcar necesar ca această chestiune să fie luată în considerare de către Comisie întrucât autoritățile italiene nu au oferit niciun fel de justificare pentru o asemenea afirmație. În special, nu s-a demonstrat că tariful a fost necesar și proporțional pentru prevenirea riscului respectiv.

(146) În ceea ce privește concluziile grupului la nivel înalt menționat la considerentul 61, acestea sunt irelevante deoarece reflectă rezultatul unei dezbateri politice generale și nu constituie dispoziții obligatorii din punct de vedere legal. Ar trebui observat, ca idee, că soluțiile propuse de grup și citate de Italia nu implică acordarea de ajutor de stat.

(147) Întrucât ajutorul nu poate beneficia de niciuna dintre derogările stabilite la articolul 87 din Tratatul CE, cea de-a doua prelungire a tarifului preferențial în favoarea întreprinderilor Terni trebuie declarat incompatibil cu piața comună.

(148) În conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 659/1999 ([42]) de stabilire a normelor de aplicare a articolului 93 din Tratatul CE, în cazuri de ajutor ilegal care nu este compatibil cu piața comună, trebuie restabilită concurența reală iar ajutorul, inclusiv dobânda, trebuie recuperate fără amânare.

Expectative legitime

(149) Jurisprudența a stabilit că, atunci când ajutorul a fost acordat fără notificare prealabilă în temeiul articolului 88 alineatul (3) din tratat, destinatarul ajutorului nu putea avea, la momentul respectiv, o expectativă legitimă ca acordarea acestuia să fie legală ([43]). Un om de afaceri precaut ar trebui să fie în mod normal capabil să decidă dacă s-a respectat procedura de notificare și dacă ajutorul este legal.

(150) Cu toate acestea, destinatarul ajutorului acordat ilegal nu este împiedicat să se bazeze pe situații excepționale, presupunând în mod justificat că ajutorul este legal, refuzând astfel returnarea ajutorului respectiv ([44]). Comisia a analizat dacă situațiile excepționale invocate de întreprinderile Terni la considerentul 47 le-ar fi putut determina să aibă expectative justificate.

(151) În esență, beneficiarii pledează că Italia le-a dat asigurări în legătură cu măsura care nu constituie ajutor și că măsura nu a fost pusă în discuție de Comisie, nici atunci când a fost prelungită prima oară, nici când au fost trimise informațiile referitoare la cea de-a doua prelungire.

(152) În ceea ce privește prima plângere, este suficient să ne amintim că, în temeiul jurisprudenței stabilite, existența expectativelor legitime nu poate depinde de comportamentul statelor membre care acordă ajutorul. Tribunalul de Primă Instanță a hotărât în special că „*informațiile incorecte furnizate de un stat membru în legătură cu legalitatea unei măsuri nu pot genera sub nicio formă expectative legitime, în special atunci când Comisia nu a fost încă informată în legătură cu acele informații*” ([45]).

(153) Doar comportamentul administrației comunitare poate da astfel naștere la expectative legitime. Curtea a dispus în mod special că „o persoană nu poate pleda încălcarea principiului respectiv decât dacă a primit asigurări precise (subliniere) din partea administrației comunitare” ([46]).

(154) Întreprinderile Terni susțin că măsura nu a fost pusă în discuție în 1991, atunci când Comisia a aprobat Legea nr. 9/1991. Ar trebui subliniat că decizia Comisiei din 1991 acoperă doar măsura stabilită prin Legea nr. 9/1991, astfel încât aprobarea măsurii nu poate da naștere la expectative legitime cu privire la legitimitatea sau compatibilitatea noi măsuri de ajutor introdusă de Legea nr. 80/2005. Deși Comisia a afirmat în mod explicit că măsura din 1991 nu a constituit ajutor, *quod non*, beneficiarii nu au putut presupune că măsura din 2005 nu ar constitui în mod automat ajutor, deoarece există numeroase situații care pot transforma o măsură care nu constituie ajutor în ajutor de stat.

(155) În plus, formularea deciziei Comisiei, astfel cum a fost notificată Italiei, care declară compatibile măsurile de ajutor cuprinse în Legea nr. 9/1991 și 10/1991, ar sugera contrariul, și anume că măsura Terni a constituit ajutor.

([42]) A se vedea nota de subsol 14.
([43]) Hotărârea din 20 martie 1997, Alcan Deutschland, C-24/95, Rec., p. I-1591, punctele 25, 30 și 31, și hotărârea din 11 noiembrie 2004, Demesa și Territorio histórico de Álava/Comisia, cauzele conexate C-183/02 P și C-187/02, Rec., p. I-10609, punctul 45.
([44]) Hotărârea din 20 septembrie 1990, Comisia/Germania, C-5/89, Rec., p. I-3437, punctul 16.
([45]) A se vedea hotărârea din 14 ianuarie 2004, Fleuren Compost/Comisia, T-109/01, Rec., p. II-127, punctele 141-143.
([46]) A se vedea hotărârea din 24 noiembrie 2005, Germania/Comisia, C-506/03, punctul 58.

(156) Prin urmare, decizia Comisiei nu ar fi putut da beneficiarilor asigurări precise referitor la tariful care nu constituie ajutor, ci – în cel mai bun caz – o expectativă legitimă că prelungirea din 1991 a tarifului a fost compatibilă. Nu puteau fi date asigurări, totuși, în privința prelungirii din 2005. Prin urmare, acest argument ar trebui de asemenea respins.

(157) În ceea ce privește presupusa lipsă de acțiune rapidă a Comisiei atunci când a primit informații referitoare la a doua prelungire a tarifului, această pretenție este evident nefondată. Italia a menționat tariful Terni în Raportul privind ajutorul de stat din 2005. Informațiile detaliate referitoare la măsura prevăzută la articolul 11 alineatul (11) din Legea nr. 80/2005 au fost furnizate, cu toate acestea, doar în februarie 2006, la cererea Comisiei, în contextul investigării ajutorului de stat cu privire la articolul 11 alineatul (12) din aceeași lege (ajutorul de stat C 13/06). Procedura de investigație formală a fost inițiată de Comisie în iulie 2006.

(158) Având în vedere timpul scurt dintre transmiterea informațiilor și acțiunea Comisiei, este evident că aceasta a acționat rapid.

(159) În lumina considerațiilor anterioare, concluzia Comisiei este că nu există situații extraordinare care ar fi putut face astfel încât întreprinderile Terni să întrețină expectative legitime în ceea ce privește legitimitatea măsurii contestate.

Recuperare

(160) Toate sumele de ajutor incompatibil primite de ThyssenKrupp, Cementir și Nuova Terni Industrie Chimiche în temeiul articolului 11 alineatul (11) din Legea nr. 80/2005 și care acoperă perioada începând cu 1 ianuarie 2005 (a se vedea considerentul 26) se vor recupera, cu dobândă, în conformitate cu Capitolul V din Regulamentul (CE) nr. 794/2004 al Comisiei din 21 aprilie 2004 de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 659/1999 al Consiliului de stabilire a normelor de aplicare a articolului 93 din Tratatul CE ([47]).

(161) Ar trebui reamintit, în acest context, că scopul recuperării este restabilirea situației concurențiale a beneficiarului existentă înainte de acordarea ajutorului incompatibil. Pentru a stabili care a fost situația concurențială a întreprinderilor Terni înainte de introducerea Legii 80/2005, trebuie luată în considerare existența măsurii de ajutor stabilite prin Legea nr. 9/1991, care a fost clarificată în conformitate cu normele privind ajutorul de stat până în 2007.

([47]) JO L 140, 30.4.2004, p. 1-134.

(162) Prin urmare, Comisia consideră că sumele reziduale de ajutor la care beneficiarii ar fi avut dreptul în temeiul Legii 9/1991 în 2005, 2006 și 2007 dacă Legea nr. 80/2005 nu ar fi fost pusă în aplicare pot fi deduse din sumele care trebuie recuperate, dacă Italia consideră că beneficiarii au dreptul la acestea în condițiile legislației naționale.

VII. **CONCLUZIE**

(163) Comisia consideră că Italia a pus în aplicare în mod ilegal, încălcând articolul 88 alineatul (3) din Tratatul CE, dispoziția de la articolul 11 alineatul (11) din *Decretul-lege* nr. 80/2005, transformat în Legea nr. 80/05, care prevede modificarea și prelungirea până în 2010 a tarifului preferențial la energie electrică aplicabil celor trei întreprinderi Terni. Comisia consideră că o asemenea măsură, care constituie pur ajutor operațional, nu este eligibilă pentru nicio derogare în condițiile Tratatului CE și este, prin urmare, incompatibilă cu piața comună. Prin urmare, componentele măsurii care nu au fost încă acordate sau plătite nu trebuie puse în aplicare. Ajutorul plătit deja trebuie recuperat. Sumele la care beneficiarii ar fi avut dreptul în 2005, 2006 și 2007 în temeiul Legii nr. 9/1991 pot fi deduse din suma totală care trebuie recuperată,

ADOPTĂ PREZENTA DECIZIE:

Articolul 1

(1) Ajutorul de stat pe care Italia l-a pus în aplicare în favoarea ThyssenKrupp, Cementir și Nuova Terni Industrie Chimiche este incompatibil cu piața comună.

(2) Ajutorul de stat pe care Italia l-a garantat, dar încă nu l-a plătit întreprinderilor ThyssenKrupp, Cementir și Nuova Terni Industrie Chimiche este, de asemenea, incompatibil cu piața comună și, prin urmare, nu poate fi pus în aplicare.

Articolul 2

(1) Italia recuperează de la beneficiari ajutorul la care se face referire la articolul 1 alineatul (1).

(2) Sumele de recuperat includ dobânda pentru întreaga perioadă derulată de la data la care acestea au fost puse la dispoziția beneficiarilor până la data recuperării acestora.

(3) Dobânda se calculează pe o bază compusă în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 794/2004.

Articolul 3

(1) Italia ia toate măsurile necesare pentru a recupera de la beneficiar ajutorul ilegal și incompatibil menționat la articolul 1.

(2) Recuperarea are loc fără amânare și în conformitate cu procedurile prevăzute de legislația națională, cu condiția ca acestea să permită executarea imediată și efectivă a deciziei.

(3) Italia garantează că prezenta decizie este pusă în aplicare pe parcursul a patru luni de la data notificării.

Articolul 4

(1) Italia informează permanent Comisia în legătură cu evoluția procedurilor naționale de punere în aplicare a prezentei decizii până la momentul finalizării acestora.

(2) Pe parcursul a două luni de la notificarea prezentei decizii, Italia transmite informații menționând sumele totale (principale și dobânda) care trebuie recuperate de la beneficiari, împreună cu descrierea detaliată a măsurilor întreprinse deja sau planificate în vederea respectării prezentei decizii. Până la același termen limită, Italia transmite Comisiei toate documentele care demonstrează că beneficiarii au primit ordinul de rambursare a ajutorului.

(3) La sfârșitul perioadei de două luni la care s-a făcut referire la alineatul (2), Italia trimite, la simpla cerere din partea Comisiei, un raport asupra măsurilor întreprinse deja sau planificate pentru a respecta prezenta decizie. Raportul va furniza, de asemenea, informații detaliate cu privire la sumele de ajutor și la dobânda recuperate deja de la beneficiari.

Articolul 5

Prezenta decizie se adresează Republicii Italiene.

Încheiată la Bruxelles, la 20 noiembrie 2007.

Pentru Comisie

Neelie KROES

Membru al Comisiei